

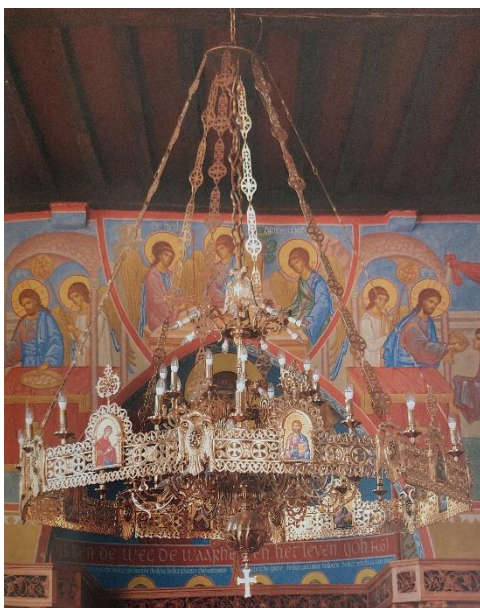
Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

In beeld: fresco eucharistie (beeld 1)

We werden er de afgelopen weken keer op keer mee geconfronteerd, hoe de wereldorde lijkt te kantelen. Het gestunt en gedreig met woekerprijzen, angst en onzekerheid zaaien, met maar één bedoeling: wij moeten groter en machtiger worden dan de ander. Wij zullen het heft in eigen handen nemen! Maar dwars daartegenover staat het evangelie van vandaag, dat gemeenschap en liefde ademt. Het tegendeel van liefde is niet haat, maar angst (cf. 1 Joh 4:18): de angst voor onze eigen kwetsbaarheid, angst voor echte verbondenheid, angst om onze mistappen en eigen falen onder ogen te moeten zien.

Op de icoon voor Witte Donderdag zien we een fresco van de Russische kunstenaar Yaroslav Dobrynine. De achtergrond is hemelsblauw: de kleur van zuiverheid en vroomheid, de kleur die verwijst naar de hemel en het paradijs.

Wisselen naar beeld 2: totaalbeeld eucharistie

Deze fresco is onderdeel van een groter geheel: in het midden zien we de Heilige Drie-eenheid. De gemeenschap tussen de Vader, de Zoon en de Geest doet denken aan de maaltijd die Abraham deelde met de engelen die door God gezonden waren. Aan weerszijden zien we een beeltenis van het Heilig Avondmaal: met aan de ene kant het brood dat Jezus uitreikt en aan de andere kant de beker. De gemeenschap in de hemel weerkaatst in het laatste Avondmaal. Zoals Jezus en de Vader één zijn, zo moet het ook tussen mensen zijn.

Terug naar eerste beeld

Het is kort voor Pesach. En Jezus weet dat zijn laatste uur nabijgekomen is. Jezus trekt weg uit deze wereld, en maakt zo de doorgang naar de Vader. Vanaf nu staat alles in het teken van het naderende afscheid. De hoofdstukken 14-17 bevatten de lange afscheidsrede van Jezus, waarin Jezus aan zijn leerlingen probeert duidelijk te maken dat ze zonder Hem verder moeten. Het zijn

aangrijpende teksten. Jezus die hen zijn vrede geeft, Jezus die bidt tot de Vader dat zij in zijn liefde zullen blijven en de vruchten zullen dragen van zijn gerechtigheid, dat zij één zullen zijn zoals Hij en de Vader één zijn.

Maar Jezus kent onze harten, Hij weet wat daar sluimert aan eigen belangen. Hoe vaak gebeurt het ons niet dat we eigenlijk vooraan wilden staan? We weten maar al te goed hoe broos en kwetsbaar eenheid is, en dat het ons vaak helemaal niet lukt om de minste te zijn. Jezus weet dat ze Hem allemaal alleen zullen laten. In zijn wijsheid steekt Hij geen preek af, maar stelt woordeloos een voorbeeld.

In Bijbelse tijden reisden mensen te voet in eenvoudige sandalen. Voeten die stoffig en vies werden van de reis. Wanneer je binnenkwam in een huis was het gebruikelijk om het stof van je voeten te wassen. In de Romeinse wereld waarin Jezus leefde, gebeurde dat meestal door slaven. Het werd gezien als een minderwaardig werk. Wie de voeten van een ander waste, was de mindere, de kleinste.

En nu gaat Jezus, hun meester – hun rabbi, op zijn knieën en wast één voor één de voeten van de leerlingen. Petrus protesteert fel. “U wast toch niet mijn voeten, Heer”. Maar als Jezus even later zegt dat hij dan niet bij Hem kan horen, dan wil Petrus niet alleen zijn voeten gewassen hebben, maar ook zijn handen en zijn hoofd. Het is zo typerend voor hem. Dat overenthousiaste. Petrus wil zo graag bij Jezus horen, dat zijn mond ervan overloopt. Maar hij begrijpt nog helemaal niet wat dat inhoudt; dat de weg van Jezus ook vernedering inhoudt, dienstbaar leiderschap te midden van vervolging, je leven geven omdat de gemeenschap belangrijker is dan jezelf. Dat is de weg die voor hen ligt.

Maar ze zullen falen. Allemaal zullen ze wankelen en struikelen, verstijfd blijven staan. Niet in staat om met Hem mee te gaan, om aan te zien hoe hun meester de dood wordt ingegaagd. Hoe herkennen wij onszelf in Petrus?! Jezus willen dienen, en toch weer afhaken. Zijn wij in staat om het lijden aan te zien? Om bij mensen te blijven in hun diepste nood, en dan niet weg te kijken? Om daarin de ogen te zien van Christus zelf? Petrus moet nog zoveel leren, hij moet nog groeien in spiritualiteit en moed, net als wij.

‘Een slaaf is niet meer dan een meester’. Indringende woorden van Jezus waarmee Hij de verhoudingen van die tijd op zijn kop kantelt. Jezus vereenzelvigd zich met het werk dat slaven doen. En zo laat Hij zien dat in de gemeenschap, in de kerk die Hij voor ogen heeft, er geen slaven en meesters meer zijn. ‘Je zult gelukkig zijn als je dit niet alleen begrijpt, maar er ook naar handelt’.

Die woorden mogen wij ernstig nemen en op ons hart leggen. Waar geluk ligt niet in het uitgroeien boven de ander, maar in een dienend bestaan waarbij we elkaar helpen, waar we bidden voor elkaar en voor de ander door het vuur gaan. In de gemeente van de Heer bestaan posities alleen om daarmee de ander te dienen. Het gaat dus niet om de posities zelf, maar om de gemeenschap met Christus. De gehoorzaamheid aan zijn stem is de knop: van daaruit zal vriendschap en liefde opbloeien. Geen oppervlakkig contact of vriendelijkheid wanneer het ons uitkomt, maar echte gemeenschap. Niet de bloesem die neerdwarrelt op de straten en vertrapt wordt, maar de bloesem die goede vruchten aankondigt: de vrucht van naastenliefde en dienstbaarheid.

Op de iconen voor Witte Donderdag zien we hoe Jezus het brood uitreikt aan zijn leerlingen. Hij is gehuld in hemelsblauw, want Hij maakt de doorgang naar zijn Vader. In de aureool boven zijn hoofd zien we een kruisnimbus, met daarin drie Griekse letters: de *o*-mikron boven zijn hoofd, links de *omega* en rechts de *nu*. Samen met de afkorting boven het aureool betekenen ze: *Ièsous Christos*, begin en einde, Hij die is en zijn zal. Ook zijn andere hand vraagt onze aandacht. De duim heeft hij gebogen naar binnen toe, samen met de twee kleinste vingers. Met de andere twee vingers wijst hij naar één van de leerlingen. Deze houding van de vingers zijn in de wereld van de iconen te lezen als een gebaar van zegen.

Een treffend beeld: Jezus die zijn leerlingen de zegen geeft, terwijl Hij weet dat zij Hem zullen verraden. Als we kijken naar de laatste woorden die Jezus in het evangelie van Johannes tegen zijn leerlingen zegt, voordat Hij wordt gevangengenomen, dan zijn dat woorden van diepe, innige liefde.

*Ik heb hun uw naam bekend gemaakt
en dat zal ik blijven doen,
zodat de liefde waarmee u mij liefhad
in hen zal zijn en ik in hen.*

Johannes 17:26

Tot zijn allerlaatste adem blijft Jezus mensen zegenen en liefhebben. De liefde van de Vader laat Jezus ook zien in de voetwassing. Jezus buigt zich voor hen neer en neemt hun voeten in zijn handen. Hij was het vuil eraf. En met zorg droogt Hij hun voeten af met de doek die Hij heeft omgeslagen. 'Hij legde zijn bovenkleed af', staat er in vers 4 (*títhēmi*). Precies dat woordje afleggen komen we op nog twee plaatsen tegen in het Johannesevangelie. In hoofdstuk 10 staat er: 'een goede herder legt zijn leven af voor zijn schapen' (Joh 10:11). En in Johannes 15:13 'er is geen grotere liefde dan je leven af te leggen voor je vrienden'. Jezus legt hier zijn kleding af. Het is een vooruitwijzing naar Golgotha. Naar het uur van zijn dood, toen Hij van zijn kleding ontdaan, naakt de dood in ging.

Door het wassen van de voeten van zijn leerlingen neemt Jezus de gestalte aan van een slaaf. Op het kruis legt Hij alle waardigheid af, en gaat de dood in. Jezus legt zijn leven af voor zijn leerlingen. Hij legt zijn leven af voor ons. Begrijpen jullie wat ik gedaan heb?, vraagt Jezus aan de leerlingen. Hun voeten heeft Hij gewassen. Hun voeten die

nog zullen gaan op dwaalwegen, hun voeten die misstappen zullen maken. Maar Hij raakte ze in liefde aan, en wast het vuil eraf. Hij wil hen dienen met alles wat Hij geven kan. Dat is het voorbeeld dat Jezus stelt.

Hij kwam niet om te heersen, maar om te dienen. Jezus heeft zich vereenzelvigd met al die minste mensen: vreemdelingen, wezen, vereenzaamden... mensen ten dode gefolterd. Moge het ons gegeven zijn: dat wij in zijn liefde zullen blijven. Verbonden met Hem: deze minste mens, die God heeft liefgehad tot in de dood. Moge het ons gegeven zijn dat we met Hem zullen belijden: God heb ik lief. Naar zijn stem zal ik horen.

Amen.